

ԲԱԺԱՆՆԵՐ ԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
 Պուշկարիոյ համար
 Տարեկան 12 Ֆր.
 Վեցամսեայ 6 »
 Արտասահմանի հա-
 մար Տարեկան 15 »
 Վեցամսեայ 8 »
 Ամերիկայի համար
 Տարեկան 3 \$ sr.
 Վեցամսեայ 1.50 »
 ԳԱՆՏԻՒԿ ՎՃԱՐՆԻԼԻ
 Իրանուցման տոյր առաջին
 և երկրորդ համար 40 սանթիմ
 և իսկ վերջին երեսի հա-
 մար 20 սանթիմ է. երեքին
 առէի սեղաններու համար
 20 Օլլի զեղը կրողայ :

ՇԱՐՋՈՒՄ

Նամակ եւ դրամ գրկել
 Խմբագրութեան հասցիին
 —
 Редакция на вѣстникъ
 «Шаржумъ»
 Варна
 Redaction du journal
 «Charjoum»
 Varna (Bulgarie)
 Իրոքսեմի ևս չեն տուի
 Արտասահմանի ձեռքի
)(20 ՍԱՆԹԻՄ)(
 Պուշկարիոյ համար ձեռքի
 ≈ 15 ՍԱՆԹԻՄ ≈

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՂԱԲԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ
 ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ՉՈՐԵՔԸԱՐԹԻ ԵՒ ՇԱՐՋՈՒՄ ՕՐԵՐԸ

Ս. ԳԱԲՐԻԷԼԵԱՆ
 Գլխաւոր գործակալ
 ՊՈՒՎԱՐ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒԹԵՆԷ ԵՐԱՇ-
 ԱՒՆՈՐԵԱՒ ԱՕՅԻՒ ՔԱՂԱԿԻ ՎԻՃԱ-
 ԿԱԶԱՆՈՒԹԵԱՆ ՏՈՄՍԵՐՈՒՆ :

ԲԱՐԻՁԻ ՀԱՅԵՐԸ
 Վերջերս Բարիզէն հասած նա-
 մակները կրկին մեզի տխուր
 մտածութիւններ կը թելագործեն :
 Անզուսպ կիրքը, սանձարձակ
 հակառակութեան պողովուսները
 նորէն սկսեր են Բարիզաբնակ
 հայերուն մէջ վզվզուկն ու իրա-
 բանցումը տարածել :

Խոտաթեամբ լիապէս սնանելու
 համար :
 Եւ սակայն, հակառակ նպաս-
 տաւոր պայմաններուն, մարդ կը
 շուարի կը մնայ, երբ ուզէ Բա-
 րիզցիներուն մէկ օգտակար
 ձեռնարկը մտանանիչ ընել, որ
 քիչ շատ սեւեռան կեանք մը ու-
 նեցած ըլլայ : Չորս կողմերնիս
 ամայութիւն պիտի գտնենք,
 մերթ ընդ մերթ ընդմիջուած
 կիսկատար ձեռնարկով մը, որ
 հազիւ թէ ծլած՝ կարի մը տեղի
 տուած, հակառակութիւնները
 սրած, թշնամութիւնները գըր-
 գուած է. այսինչ գրապէտին կամ
 այնինչ ուղանողին փառասիրու-
 թիւնը չէ կրցած գոհացում գըր-
 նել ձեռնարկուած գործին մէջ,
 ու ահա աւերիչ երկպառակու-
 թիւնները եկած են հիմնիվեր
 քանդել ինչ որ գեւ երէկ երե-
 ւան եկած էր :

Եւ որոնց վրայ ազգը իրաւունք
 ունէր մեծ յոյսեր դնելու, մեծ
 ջանքեր սպասելու : Ընդհակա-
 ռակը, այսօր բոլոր հայութեան
 մէջ մեր բարձրագոյնակ ազգային-
 ները ու է ազգեցումեան տի-
 բացած չեն, իրենց ձայնը հե-
 ցինակութիւն մը չի կազմեր ազ-
 գին համար, ժողովուրդը այլեւս
 մեծ հաւատ ու կարեւորութիւն
 չընծայեր անոնց խօսքին, չա-
 ջակցիլ, չի քաջալերեր զանոնք,
 նոյնիսկ երբ օգտակար ձեռնարկ
 մը ուզեն իրագործել, որովհետեւ
 անոնց ձեռնհասութեան ու յարա-
 տեւութեան վրայ ամենադոյզն
 վստահութիւն մը իսկ չունի :

ԶԵՎՈՅՑ
 Պատիւ ունինք յայտարարելու թէ
 Տիկին Եւ Տիար Զօրեանցի հիմնադ-
 րած վարժարանը իր երկրորդ տարե-
 շրջանը պիտի սկսի յառաջիկայ Սեպ-
 տեմբեր 3 ին, այս անգամ բարձրա-
 դասի երկսին՝ նախակրթարանի մը
 լայն ու սշակեալ ծրագրով. այնպէս
 որ այս դպրոցին երեւոյզակերտները
 պիտի կրնան պիտական կրթնադիւնե-
 բրն ընդունուիլ : Վարժարանը ունի
 նաեւ իր կանոնաւոր մանկապարտէ-
 շը :

Վարժարանի ուսուցչական խումբը
 արգէն կազմուած է. որ իր մշակած
 ծրագրի, իր ընդունած մանկավար-
 ժական ուղղութեան եւ կազմակեր-
 պութեան մասին հարկ եղած ծանօ-
 թութիւնները պիտի սայ հասարա-
 կութեան, Սեպտեմբերի սկիզբները
 մասնաւոր հրատարակութեամբ մը :
 Իրենց զաւակները արձանագրել
 առ ուղղող ծնողներէն կը խնդրուի
 որ Օգոստոս 10 էն սկսած հաճին վար-
 ժարանիս ուսուցչներէն Տ. Կ. Պրոն-
 եանի զիմիլ եւ անոր հետ բանակցիլ
 պայմաններու մասին :

Ու մենք տեսակ մը գոհունա-
 կութիւն կունենանք, երբ ինք-
 ցինքնիս ատենց հետ կը բողբո-
 տենք. որովհետեւ յայտնապէս
 կը տեսնենք որ, հակառակ մեր
 միջավայրին եւ զմեզ շրջապատող
 պայմաններուն անբաղաւոր
 տարբերութեան, մենք աւելի
 անկեղծ ճիգեր, աւելի յարատեւ
 ու օգտակար ջանքեր ցոյց կու-
 տանք, քան մեր բարիզցի ազ-
 գակիցները, որոնք մինչեւ վեր-
 ջը կուրէ գլուխ առած չունին,
 այն ալ եսայտութեան զաղիւր
 կոխէն, ուր ստքէն մինչեւ գը-
 լուխին մխրճած են, և այս բն-
 թացքով գեւ դուրս ելլելու ալ
 հաւանականութիւն ցոյց չեն տար :

Մենք ոչ ցաւ, ոչ խղճահարու-
 թիւն պիտի զգայինք այդ թըշ-
 ուտաներուն մէկզմէկ բղկտելէն,
 եթէ կարողանայինք համոզուիլ
 որ, ատենք վերջի վերջի իրենց
 գլուխը պիտի ուտեն լոկ, ա-
 ռանց հասարակութեան մէջ փոք-
 րիկ հետք մը ձգելու :
 Բայց, այդպէս չըլլար. Ամբողջ
 արտասահմանի հայութիւնն է որ
 կապականի, կը վատթարանայ
 տեսնելով խայտառակութիւնները
 անոնց՝ որոնք պէտք էր առաջ-
 նորդները, խորհրդատուները
 հանգիսանային հայ ժողովուրդին

ՈՒՍՈՒԻ ԶԱՅԱՆ ՄԱՐՄԻՆ
 Հասցէ
 G. Bionian Instituteur — Philippople
 ԼՈՅՍ ՏԵՍՍԻ
 Sof. V. Snsmlանցի Լ. Ե. Թոփչանցի
 „Die sozial-ökonomich Türcei“
 Հաւարական աշխատութիւնը Հայ-
 կական հարցի եւ բնդհանրապէս
 Թուրքիայի մասին :
 Գինը 2 մարկ ճանապարհածախսով
 գիմիլ Berlin, Verlagshandlung
 R. Prager, №W. 7

Մենք ինչքեր իրաւունք ունե-
 ինք պահանջելու Բարիզի հո-
 յութեանն, որ կապիլ քաղաքա-
 կրթութեան ամենէն փայլուն,
 ամենէն լուսաշող ու հոմ կեդրո-
 նին մէջ, ուր կատարելագործու-
 թեան ամէն միջոցներ շայնօրէն
 կը պարզուին իր առջեւ : Եւ հոն
 հաւաքուած հայերը առգէն հա-
 սարակ ամբոխէն վեր, ընտրեալ
 խումբ մը կը ներկայացնեն,
 նրբացած, կրթուած ու հասկը-
 ցող գաղտկարգի մը՝ որ մաս-
 նաւորապէս հոն հաւաքուած է քա-
 ղաքակրթութեան միտերած պու-
 շարնիքով իր միտքը բեզմաւո-
 րելու, հոյակապ գիտուններու աշ-

Եւ որոնց վրայ ազգը իրաւունք
 ունէր մեծ յոյսեր դնելու, մեծ
 ջանքեր սպասելու : Ընդհակա-
 ռակը, այսօր բոլոր հայութեան
 մէջ մեր բարձրագոյնակ ազգային-
 ները ու է ազգեցումեան տի-
 բացած չեն, իրենց ձայնը հե-
 ցինակութիւն մը չի կազմեր ազ-
 գին համար, ժողովուրդը այլեւս
 մեծ հաւատ ու կարեւորութիւն
 չընծայեր անոնց խօսքին, չա-
 ջակցիլ, չի քաջալերեր զանոնք,
 նոյնիսկ երբ օգտակար ձեռնարկ
 մը ուզեն իրագործել, որովհետեւ
 անոնց ձեռնհասութեան ու յարա-
 տեւութեան վրայ ամենադոյզն
 վստահութիւն մը իսկ չունի :

ՍՍ. ՍՍ. ՍՍ. 21 Յուլիս
 Տէր խմբագիր, հաճեցէք սոյն
 երկտողը հրատարակել ձեր պատ-
 ուական թերթին մօտաւոր թի-
 ւերէն միոյն մէջ :
 Այսօր քաղաքիս մէջ գտնուած
 հայերուն համար ստանական օրմըն
 է, վասնզի ազատեցաւ անպի-
 տան, վայրենի եւ հայտաեաց լա-
 կոտ քոմիսէրի մը ձեռքէն :
 Այս քոմիսէրը, շատ քիչ բա-
 ցառութեամբ, հայ մը չի թողուց
 որ Պոլիս երթայ. եթէ հայ մը իր
 ամենատարրական պէտքերէն ըս-

ՇԱՂՈՒՄ

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

տրպուած Պօլիս երթալու միա- մտութիւնը ունենար, միայն թէս- քերէն ստորագրելու համար տաճ- կական կամ անգլիական ոսկի մը կը պահանջէր ու յետոյ Պօլիս կը հեռագրէր. խեղճ մարդը Պօլիս կը կամուրջը ոտք չի գրած՝ ետ կը դարձուէր:

Անցեալ շաբաթ քաղաքիս ֆրանսական հիւպատոսին թարգ- մանը, որ հայ մըն է, սոյն քօ- միսէրին կը դիմէ հայ որբու հի- մը համար թեւքերէ հանելու: Քօմիսէրը շուքեր ստորագրել ը- սելով թէ՛՝ չէր մէկէ Ստամբուլ ետագ ալըրո՝ հայերուն համար Պօլիսը արգելուած է: Թարգմանը փաշային կը գրէր և իրաւունք կատանայ թէքքերէն ստորագրել տալու. քօմիսէրը այս անգամ աւ- ռանց բան մը պատասխանելու կոպտութեամբ գործ կը վճռէր զանի: Թարգմանը հիւպատոսին կիմացնէ եղելով թիւնը. հիւպա- տոսը սաստիկ կը բողբէ փաշա- յին, ու փաշան հիւպատոսին ներ- կայութեան կանչել կուտայ քօ- միսէրը և պաշտօնանկ կընէ զա- նի: Այսպէս հայերը կազատին այդ անօրէնին ձեռքէն. յոյս կայ որ այլեւս Պօլիսը երթելու կու թիւնը պատ ըլլայ հայերուս համար:

Այս օրերս Տարտանելի առաջ- նորդ Տ. Ներսէս եպիսկոպոս Արս- լանեան հեռագիր մը տուաւ Սուր- թանին որու մէջ մանրամասնօրէն նկարագրուած էր Պօլիսը երթելու- լեկութեան մասին հայերուս դէմ յարուցուած անիրաւ արգելքնե- րը: Գեռ պատասխան չստացանք: Թուլիս 13ին, ուրբաթ օր, տեղւոյս և մեր դիմացի Գիւրտ- պահարի պահապան զօրքերը մօ- տաւորապէս 3-400 հոգի, որ 7 տարիէ ի վեր ամսական առած չունին, Չընարը կոչուած տեղը

կը հաւաքուին իրր վէճք հե- տերին ունենալով գաշտըն, գա- լաղան դանակ ևն, տաճկական թայքերէ անցնելով կերթան Չի- մէնլիք կոչուած բերդը և հոն գտնուող փաշաներուն սեննակնե- րը մտնելով կը սպառնան, ամ- սական և գոհացում կը պահան- ջեն:

Փաշաները քաղցր խօսքերով զանոնք կը հանդարտեցնեն խոս- տանալով շուտով գոհացում տալ իրենց ու կը յաջողին անօթի զօրքերը ցրուել, այս շափթու- թէքքերէնը արուեստի իրենց բայց ստակ չի կայ: Կրտսի թէ այս անգամ զօրքերը կը պատ- րաստուին պալատին առջեւ խըմ- բուիլ և իրենց խոստացուած գո- հացումը պահանջել ի հարկին սպառնալով:

4 շաբաթ առաջ հոս գտնուող զրահաւոր «Մամուլուաներու» մէ- ջէն 30 հոգի իբր ժէօն թիւրք ձեռքերին կապուած Պօլիս զըր- կուեցան. առկէ առաջ զացող Քէօսէ Հօճային քով:

Էջոնն

ԳԵՐՄԱՆ ՊՕՔՍԵՐՆԵՐԸ

Հազարաւոր թանկագին կեանքե- րու զոհը ողորդուած թիւնը դեռ չէ վհատեցուցած իր լսանութեան զարշիւղ շղթաները զարգուիտ ր- նելու պայքարին մէջ:

Այնքան զոհերը ոչ միայն չի կրցան ժխտական կերպով ազդել ողոր- դուած թիւնը վրայ, այլ ընդ- հակառակը, անոր կողմը ստացաւ աւելի սուր ու զրական կերպարանք: Ապանիոյ մէջ ուսանողութիւնը կա- ռաջնորդէ ժողովուրդը ճիշտութեան- րու յարեւոր ուսանանելի լուծը թո- թափելու: Նոյնիսկ թուրքիոյ այդ յաւիտենական բարեկունն մէջ, ալըր-

տրտի ըլլայ անպատճառ.

— Ատ քամի փչող այժը չի պիտի գայ, տրեխներս դրուել կը դնեմ:

— Պիտի գայ:

— Ոչ:

— Պիտի գայ:

— Եթէ չի գայ, անոր մորուքը պիտի փետտեմ, զոր վիշտնայի սըն- գոյրով կը ներկէ սափրիչին մօտ ֆրանք մը կը ձգեմ:

— Կըսեն թէ Մարտիթիմաի պիտի նշանուի. կախուէրը ի՞նչ փայլուն է: Գաւաթի մէջ լսմե՞ս, Կիթա, քիչ մը մեզի բեր. եւ մաքուր օղոպէշի դի- նիկն տուր, առանց ջուրի ըլլայ, դե՛հ կոչուածութիւնը մէկ դի:

Գաւաթները զնգացին և պար- պուեցան:

— Դուրս ելլանք, քիչ մը օղ առ- նենք, գոչեց հաճին եւ ամէնքն ալ ոտքի ելան:

— Գինիի գաւաթները լիցուեցան: Ի՞նչ, չի պիտի խմէք, պատիւս կը վիրտուրէք, պիտի թափեմ, ըստ հրամայնողը, եւ իր ձեռքը զէպի գու- ուր տարածեց անոնց ճամբան խափա- նելու:

— Ինչո՞ւ թագաւորական ճամբան

տունը կը յայտնեն զարձեւալ ուսա- նողները:

Այսպէս ամէն երկրի մէջ ուսանող- ները օժտուած արհիւ ու վսեմ ինչալ- ներով կը ջանան քար ու քանդ ը- նել, ինչ որ կարգիլէ իրենց յոյսե- իրով իրականացուածը:

Բայց այս ուրախալի երեւոյթները կը նսեմանան Գերման ուսանողու- թեան բռնած ուղու թեւամը զէպի օ- տար ուսանողութիւնը: Գերման ու- սանողները մասնաւոր կոչեր ու զղած են օտարներուն դէմ, իբր թէ անոնց նախնական ծանօթութիւններ չեն բաւեր, իբր թէ անոնք կուրտ կը վարուին և հին վարք ու բարքերը կարատաւորեն: Այսպէս Գերմանացի- ները չեն հանդուրժեց սօտարները: որոնք բռնութեան ձեռքէն պրծած՝ օտար երկրի մէջ քիչ մը ազատ չունէ քաշելու, վտեմ գաղափարներ իւրացնելու. կը հետեւին: Ուրիշներ կը կոտելն հին սովորութեանց ու բարքերու դէմ, իսկ Գերման ուսա- նողները կը պաշտպանեն զայն: Հա- կասութեան օրէնքն է որ կը տիրէ. օրէնք մը որ վաղուց պէտք է փչուած ըլլար քաղաքակրթութեան մուրճի հարուածներուն տակ: Ուսանողի մը կոչումը, որ այնքան վեհ է, ի- ռօք կը վիրաւորուի, երբ քաղաքա- կրթութեան կեդրոնին մէջ կը գրտ- նուին այնպիսիներ, որոնք նախան- ձուտ աչքով կը նային իրենց նման- ներուն վրայ: Փոխանակ համերաշ- խութեամբ յառաջ ընթանալու, փո- խանակ ընդհանուր մարդկութեան բարորութեան ի նպաստ քայլ մը առնելու, Գերման չտես ուսանողնե- րը, կը ջանան օտարներու օձիքէն ազատիլ:

Մեզ պարզի ալ չէ, որովհետեւ ա- նոնք, գերման ուսանողները, ընդ- հանրապէս հարուածներու զուակ ըլ- լալով, ոչ մէկ տեղեկութիւն չունին բուն ժողովրդին վիճակէն, անոր հետ չիման չեն գար, չեն լսեր ա- նոր պահանջները, որպէսզի զգան թէ իրենք ալ անհրաժեշտ պարտա- կանութիւն մը ունին զէպի այն ժողովուրդը, որուն իրենք կը պատ- կանին, մինչդեռ օտար ուսանողնե- րը, ինչ պզի որ ալ պատկանին ի-

կը խափանեն, ոտնաց տիտան մը, դինեատունէն ներս մտնելով, եւ հայ- գուկին ձեռքը կուրտ ուժով հրելով.

— Պէպրովսքի, բարի ես եկեր:

Իսկոյն քանի մը հոգի թուան և անոր հաստ չրթունքները համու- րեցին:

— Բարի ես եկեր, եղբայր: Տօմ- նուէ կիթա, գաւաթ մը եւս թէ չէ սատանաները քիչ պիտի ստեն:

— Հայտէ, հատ մը եւս, ոտքի վրայ: — Մարքով, վճարէ:

Ինումը մեծ ազմուկով դուրս ելաւ ու երկար փողոց մը զարկաւ: Մրթ- նալու վրայ էր եւ շատ ցուրտ: Հրա- պարակէն գոռալով կանցնէին ֆայ- թօնները որոնք շոգեկառնով հասած ճամբորդները կը բերէին: Հայդուկ- ները սօսնուլ Կիթօի գինիի ազդեցու- թեամբը զուարթ ու բարձրաձայն կը խօսակցէին, իրենց զէմը ելլող ծա- նօթները բարեւելով, երբս խումբը նեղ փողոց մը մտաւ, հետեւէն տես- նուեցան Բօրչէթօն, ուրիշ երեք ըն- կերներով, բոլորն ալ պատուուն զգեստներով հայդուկներ:

— Բօրչէ, Բօրչէ, կանչեցին քանի մը ձայներ:

րենց արգուզարգէն եւ զուարճու- թեանէն առաջ կը խորհին սպագային վրայ, կը գրեն, կը խօսին, կը քա- րոզեն զանազան ընկերութիւններ կը հիմնեն, ժողովրդեան գործիչներ կը պատրաստեն, վերջապէս հակա- ոակ բոյորովին աննպաստ պայման- ներու, շնչասպառ յառաջդիմութեան անիւներուն կը հետեւին: Այս նկա- սողութեան վերջ զարմանալի չէ, երբ ակադեմական սէնատն ալ քննու- թեան ենթարկէ թէ որքան իրաւացի են Գերման ուսանողներուն տրտունջ- ները: Այս օրինակ զէպք մը ստա- ջին անգամ ըլլալով Գերմանիոյ մէջ տեղի կուենայ: Եւ վայ ան ազգին, որուն ուսանողութիւնը հին սովո- րութեանց պահպան հրեշտակն է, զուրկ ընկերական ու մարդկային սիրոյ զգացումէ: Ընթարթու, Լիթուանի- տի ու Լատաւի աշխարհէն այս օ- րինակ բոյորովին անպատեհ ու անի- բաւ զէպք մը չէինք սպասեր, գոնէ ուսանողներէն: Բայց չէ՞ որ իրենց շան հոգի կայսրը հակամարդկային զգացման էն զօրաւոր ապացոյցը սուաւ Սուլթանին արվեստ ձեռքե- րը սեղմելով, Գերման ուսանողները իրենց համալսարաններուն մէջ պօք- սէրներու դեր են ստանձներ, ո՞վ պիտի քաղաքակրթի զանոնք: Ա- հա թէ ինչու ողոր կատաճարութիւնը հայ ուսանողներուն Գերման համալ- արանները գիմելը «չարիքից փոք- րագոյնը» կը համարէ:

ԳԱՒԱՌԱՅԻ

«ՆՆՉԱԿ»Ի ԵՒ ԻՐ «ԿՈՒՆԱՆԱՐ» ԽՄԲԱԿԻՆ

«Ննչակ»ի վերջնական թիւին մէջ, իմ եւ ընտանիքիս մասիս եղած ցած ամբաստանութեանց համար, անց- եայնները, արտասահմանի թերթե- րուն սուած յայտարարութիւնովս բացատրութիւն պահանջած էի նոյն թերթի խմբագրութեանը:

Սակայն «Ննչակ» թերթը մինչեւ այսօր խոյս տուաւ ինձի պատասխա- նել, եւ իր կողմէ հրապարակուած խնդրի մը մէջ իր իսկ պահած լու-

Բայց Բօրչէթօն ատանց պատաս- խանելու կեցու, եւ ինչան լու- թեան մասը իրենից դրաւ, եւ նորէն ընկերներովը սկսաւ քալել, երկ օր չուխալ ճուպով թուրքի մը ե- տուէն:

XII

Վլատիքովի մօտ ազմուկի ժողով մը գումարուած էր, կիթօի գինիէն գուրները տաքցած, խօսակցութիւն- ները կենդանացած էին: Անկասկած, ատոնք նոր ձեռնարկութեան մը կը պատկանէին, որ սո ցրի ու ցան մարդիկը նոն գումարուած էր: Պրըջ- քով սո մարդոց սուքէն կոպուոր- ուէր: Ան զբաց որ հիմայ սուելի շատ կը սիրէր Պուրկարիան, այսպի- սի վէհ հոգի սիրտեր ծնած ըլլալուն համար, Վլատիքովի միշտ մտահոգ էր Մարթտօնաքիի վրայով:

Գաւթիին մէջ ուժգին ոտնաձայն մը լսուեցաւ:

Դուրս ազմուկով բացուեցաւ և Մարթտօնաքիին ուրականի պէս ներս խոյացաւ: Պիտեբուն վրայ սառ կախ- ուած էր:

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

Ի. ՎԱԶՈՎ

ՈՉ ԿՐ ԽՂ ՃԱՆ, ՈՉ ԿՐ ՍԻՒԵՆ

(Շար. 337 քիւիկ)

— Թա՛ս, չնչաց Ասլանով և Տօպ- րէին աչք ըրաւ... դիւեպանը պի- տի լսէ:

Տօպրէն բացասական նշան ըրաւ զլիսովը:

— Պուրկարիէն ջուր ուզելը չի գիտեր:

Բայց պէտք է գաղտնի պահել.

— Պէտք չէ սովուկ հանել.

— Գաղտնի պահէ ստանակ. գոչեց կէս արբած հայդուկը, որ մինչեւ անասան գլուխը պատին տուած վեր կը նայէր:

— Իվան Սլավոքովը ասոր տեղեակ է, հարցուց Ասլանով, Հաճիին գառ- նալով:

— Անիկա չի գտայ... բայց իմացած

թեամբը հասկացուց թէ՛ զրպարու- ղական դաւադրութիւն մըն էր յի- իր եւ իր «կոտանահար»ներու կողմէ՛ գրուածները :

Արդ՝ առայժմ մէկ երկու խօսք ալ ես ընեմ այդ «կոտանահար» խմբակին Պուրկազի մէջ չորս հինգ ստորիէ ի վեր կատարած քաջագործութեանց մասին :

1896 թուականին, Հնչակեան կուսակցութեան ներքին երկպառա- կութիւններէն օգտուելով, կարգ մը մակարոյձներ յեղափոխութեան ա- նունով, ազատ համարձակ 4-5 սա- րի շարունակ շահագործեցին Պուր- կազի բնակիչի գասակարգը, ու գոյացած արդիւնքները առանց խղ- ճահարութեան ծախսեցին էն՝ արտու- ծարարներու մէջ : Ասոնք 96 էն մի- չեւ 98, 250 մարդ, իւր 98 էն միչեւ ալ սօր անուազն 150 մարդ ունէին, որոնք առանց ո եւ է առարկու- թեան ամսական մէջմէկ լվկ կը վճա- րէին յանուն «Հնչակ»ի, ու միեւնոյն ժամանակ ալ ամէն կիրակի գանձա- նակ մը կը պտտցնէին ժողովրդին մէջ, ուրիշ ամսական անուազն 50- 60 Քր. կը գոյանար : Այսպէս չորս հինգ ստորուտ մէջ հազարաւոր գու- մարներ գոյացան : Մենք, այդ դրամ- ները հաւաքողներուն խայտառակու- թիւնները անհնելով, սկսանք հրա- պարակաւ ձողկել զանոնք ու ժողո- լուրդը զգուշացնել այդ ճիւղերուն ն ուս ըլլալէ :

Այդ ժամանակէն ի վեր, Պուրկա- զի այդ արիւկները մեք զեմ հակա- ռակութեամբ զինուեցան, եւ իրենց գնձ ռիսակալութիւնը յայնքան ա- ուով սարին որ, ինչպէս տեսանք, բոլորովին պարկեւտ ու «Հնչակ»ի հետ ո եւ է կապ չունեցող մարդիկը անգամ իբր մանիչ ու դաւաճան սկսան անուանարկել իրենց խեղճ օսկանին մէջ :

Հիմայ, «Հնչակ»ի կը հարցնենք. ի՞նչ կզան այդ հաւաքուած գրանի- րը, ի՞նչու իր էջերուն մէջ չէ՞ հրա- տարակուեցաւ առանց հաշիւը, քա- նի որ այդ մարդիկը իր կուսակցու- թեան կը պատկանէին :

Եթէ՛ այս անգամ ալ «Հնչակ» լուծութիւն պահէ, պիտի ստիպուիմ,

անջատ հրատարակութեամբ մը պար- ղել ժողովրդեան առնց արտուտու- թիւնները, հասարակութեան խղճին ձգելով դատել թէ՛ մե՞նք դաւաճաններ ենք, թէ՛ իրենք խայտազողներ ու զրպարարներ :

ՄԱԿԱՐ ՅՈՂՀԱՆՆԻՍՅԱՆ, 1901 Յուլիս 31

«ԻՎԱՆՈՒՆՔ»Ի ԽՄԲԱԿԻՆ ԵՒ «ՀՈՎԻՒ» ԹՂԹԱԿՅԻՆ

Մենք կը ճանչնանք մեր քահա- նան եւ բնաւ չենք զիջանիք կու- սակցական սնամիջ խնդիրներով զրազիլ :

Գեղորդ վրդ. Նալպանդեանի մէկ ակնարկովը կամ արարքովը հրապու- ուողներէն ալ չենք ըստ ծանօթու- թեան «Իրաւունք»ի խմբագրին : Ա- նոր անցեալը ի՞նչ է եւ ի՞նչ վերա- բերութիւն ունի մեզ հետ, մենք հա- տարակութեան ատեսն յանալու պէտք չունինք եւ ոչ ալ մէկուն մի- սին անցեալն ու ներկան սուսմիա- սիրելու :

Պաշտօնապէս հերքած ենք ու զարձեւալ կը հերքենք բացարձակա- պէս թէ՛ Գեղորդ վրդ. բնաւ ձգտու- ներ չէ ունեցած Պուրկազ միալու եւ ոչ ալ «Հովիւ» ստորագրութեամբ «Իրաւունք»ի յուսնիս 27 թուոյն մէջ հրատարակուած անիմաստ եւ չինծու քարոզը խօսած է. բնդհա- կառակը աշխատած է ըստ կարելոյն եկեղեցւոյ եւ զպրոցի օգտին համար ու մեկնած է. Եթէ՛ անդացիներ յուզ- ուած էին վարդապետին խօսած քա- րոզներէն, թող հաճէին իրենց սոս- րագրութեամբը երեւան քալ : Ըսի ըսաւենք անարժէք են :

«Հովիւ»ի 13 յուլիսի գրութեան համաձայն ճիշդ է որ քահանան ա- ւելորդ պիտի գար, եթէ՛ վարդապե- տը հոս պահելու մտադրութիւն կե- նար եւ այսորինակ անօրէնութիւն մը շատ չը տեւած պիտի գործադ- րուէր անշուշտ եթէ՛ «Հովիւ»ի գա- տանցանքները իրականութիւն ըլ- լային, մինչդեռ հայր սուրբը կեցաւ

քանի մը հոգիի աչք բրտւեալ սկսաւ մանրամասնօրէն իր արկածները պատ- մել, զոր իր ինքուով «մաքատուն»- ներ կանուանէր : Մասնաւորաբար ա մենուն հիացում ներգործեց, երբոր Գանուբի վրայն «Իրաւունք»ի մի- ջոցին ի՞նչպէս ազատուիլը պատմեց, ուր նորէն այն գետակի սուջեք գրու- նուած ժամանակ, թուրք պահակ- ներու զնդակները սկսեք էին ֆիջալ- լու, նա ստ անդունդի վրայն ցտա- կեր է, բայց հազիւ յաջողեք է. առ խորութեան տակ չի թաղուելու :

Վլատիքով որ առ միջոցին Լէվո- փիի նամակը կը կարդար, ճակատը ուրախ այտայայտութիւն մը տուա :

Տղաքներ բուս, աչքերը նա- մակէն վեր աճնելով — պարատուե- ցէ՛ք :

— Ըսէ՛, ըսէ՛, Լէվոփի ի՞նչ կը գրէ, Ամենքն ալ պոռացին հետա- քրքրու թեամբ :

Մէկը կամացուկ մը զարկաւ գու- րին :

— Գրաւի կը գնեմ զարնողը Բօր չէթօն է, վարդապետի նզովածը ըստ Հաճին գտան նայելով :

Ոստիկանութեան քօմիսէրը երկու ստիկաններով ներս մտաւ, խուճըր

խորհրդոյս եւ ժողովրդեան փափա- քանայ համաձայն եւ մասնաւոր պատճառներով :

«Հովիւ»ը ինքնակոչ կանուանէ զմեզ, որով կուրանայ Գեղ. Այցելու հովուին գրկած վաւերաթղթերը եւ միեւնոյն ժամանակ Պատրիարքարանը կարծենք ընդունուած սովորութիւն լին է նաեւ իրացակայութեան ատե- նապետին, խորհրդոյ անդա՛ն երէն միոյն Վ. Ասենայիտին ստորագրելը, Այս մասին բողոքող ոչ թէ «Հովիւ»ը այլ Տ. Մըսրեանն ըլլալու էր, որ- պէս իրաւանց տէր : Խեղճ «Հովուի»ն է միացեր Տ. Մըսրեանի իրաւունքը պաշտպանելը :

Շատ կը զարմանանք նաեւ «Իրա- ւունք»ի խմբագրին գրած ծանու- թութեան վրայ. «Եթէ՛ մենք կան- սեսենք ազգ. բարձրագոյն իշխանու- թեան հրամանը, թէ՛ մենք կաշխա- սինք խառնակիչ (ը) մը պահելու Պուրկազի մէջ եւ նորանոց խոտ- վութեանց պատճառ դատնալու» : :

Արդիօք պիտի հաճի՞ Պ. խմբագիրը իր թերթին ալ, գրիչէն ալ, խըմ- քագրութեան ալ հրաժարելու եւ կամ գոնէ քիչ մը կարմրելու, եթէ՛ բաց- րոշապէս հաստատենք իր բացար- ձակ տգիտութիւնը այս խնդիրնե- րուն մէջ :

Ի դիմաց թաղ. խորհրդոյ Ասենայիտի վ. Ասենայիտի Գեղորդ Օ. ՉԱՄԵԱՆ Մ. ՄՐՄՐԵԱՆ (ԿՆԻՔ)

25 Յուլիս 1901 Պուրկազ

Յ Գ. Մէկ մէկ օրինակ զրկած ենք հրատարակութեան համար ի- րատունք եւ Հայելի լրագիրներուն, ՆՈՅՆՔ

ԷՐԶՐՈՒՍԻ ՎԱԼԵՆ

Կարտէն հետեւեալը կը գրեն «Մշակի» :

Էրզրումից եկած թուրք ճամ- րորդները հաղորդած են որ յուլիս 8ին, քաղաքին կառավարչական շէնքում, թուրք ամբարտի կողմից հրապտեմով սպանվել է Էրզրումի

շրթած միաց : — Ի՞նչ կը փափաքիք. հարցուց յուզուած վլատիքովը քօմիսէրին առ- ջեւ երթալով : — Հոս ո՞վ պարոն Պըրբէքով կան- ուանուի, հարցուց քօմիսարը եւ ա- մենուն կրտսին ալ յինչ ու ակնարկ մը պտտցուց : — Ի՞նչ կը փափաքիք, նորէն կրկնեց վլատիքովը : — Պըրբէքովը ո՞վ է : — Ես եմ, պատասխանեց Պըրբէ- քովը զոյնը նետած : Գօմիսէրը անոր մօտեցաւ : — Յանուն օրինաց ձեզ կը հրա- ւերեմ ինձ հետ գալու, եւ յետոյ վը- լատիքովին դառնալով, աւելցուց : — Աս գիշեր թուրք մը յոնի կո զոպտուած է քաղաքական պարտէզը : Աս անձին վրայ կասկած կայ : Ան ե- ղեր է առ միջոցին հոն պտտաղը : Վլատիքովը զարմացած Պըրբէքովին նայեցաւ : — Այո՛, պարտէզին մէջ այս գիշեր պտոյս ընողը ես էի, բայց բան մը չեմ գիտեր : — Ամէնը մէկ է, ըսաւ քօմիսէրը, որ պուրկարներէն գիտեր, տէ՛ն վեր ելէք :

կուսակալը Բէուֆ փաշան, որ յայտնի էր իբր լուսամիտ եւ ար- պարասէր մարդ եւ հարտաճա- րիչներ ռւ աւապակներ ի հայա. ծոց կառավարիչ, Ասուածեն, որ ոճրագործներին գրգեք են ա- լայբէյի (ստիկանապետ) Ահմէտ բէկ, յայտնի հարտաճարիչ Սիւրմէյի Մէհմէտ փաշա, որ գիւն եւ ընիկ էր զրուսմի քաղաքապե- տական ժողովի նախագահ նէրիֆ էֆէնտի :

Ահմէդ բէկը, շնորհիւ նա- խորդ պատրիարքներ ջանքե- րին, կայսերական մի քանի ի- րադէնքով զրկուած էր իր ընտա- նիքով միասին հայաբնակ տեղե- րում ապրելու իրատուքից, բայց վերջին տաճկական քաղաքակա- նութիւններ շնորհիւ ոչ միայն նա տեղափոխուած չէր հայկական նահապետերից, այլ և կանչված էր էրզրումի նման մի կարեւոր տե- ղում վերոյիջեալ պատասխանա- տու պաշտօնը վարելու, ուր ընա- կանօրէն պէտք է իր զազանա- յին հակամտերին յազուրդ տար : Իսկ նէրիֆ էֆէնտին, իր ան- զուսպ կաշառակերութեան պատ- ճառով, ներկայ հանգուցեալ կուսակալի ձեռքով հեռացրած էր իր նախկին պաշտօնից. պատ- ժական գատարանի անդամակցու- թիւնից, ու երկար միջնորդու- թիւններ ռ խոստումներ շնոր- հիւ նշանակվել էր իր այժմեան պաշտօնին : Բայց, ինչպէս պատ- մուած են, արդարասէր Բէուֆ փա- շան, մի քանի շարաթ առաջ, այդ երկու զազան պաշտօնեանե- րին էլ բանտարկած է եղլլ ի- րանց կատարած զեղծութիւն ի համար, սակայն հիւպատոսների միջամտութեան շնորհիւ նորից արձակել է բանտարկութիւնից : Ենթադրվում է, թէ՛ սպանու-

Պըրբէքով ելաւ. վլատիքով բորբոքուեցաւ, շըր- թունքները զոգացին եւ մագերը տնկուեցան : Ան վճռական դէմքով մը կուս- վայտ թեան մարդուն առջեւ տնկուե- ցաւ եւ ըսաւ : — Մէկուն թոյլ չեմ տար գիւնը ատեն տունն մարդ տանելու : Գօմիսէրը անոր անհասկացողու- թեան ակնարկ մը նետեց : — Ինձի կը թուի թէ՛, պարոն այստեղի պուրկարական վարժարանին բրօֆէտէօրը գուք էք : — Այո՛. — Անտեսն թոյլ տուէք ինձ հա- ւատալու թէ՛ գուք երկրին օրէնք- ները կը ճանչնաք, գիտալ նոյնպէս թէ՛ ի՞նչ հիմա վրայ այսպէս կը վար- ուիմ... — Օրէնքները եւ ինչ հիման վրայ ըլլալը գիտեմ, բայց աւելի լաւ տեղ- եակ եմ որ գուք շարաշար կը խա- րուիք : Ձեր փնտտած մարդը Պըրբէ- քովը չէ : — Այո, ես պատուովս կերպախու- րեմ որ Պըրբէքով այդ տեսակ գոր- ծերու կարող չէ, ըսաւ Մաքէասու- փին, պաղու թեամբ մը Պըրբէքովը գիտելով : Թարգ. Պ. ՍԻՐԷՄՃԵԱՆ (Շարտեակեցի)

Թեան ոճիրը կատարվել է այս երկուսի թելադրութեամբ, որպէս զի միանգամ ընդ միշտ ազատվել կարողանան իրանց չարագործութիւններին արգելք հանդիսացող անաշու մարդոց: Եթէ այս իրողութիւնը ստուգվի, դժբաղդ հայերի, մասնաւորապէս էրզրումի նահանգի բնակիչներին համար մի մեծ կորուստ պէտք է համարվի, որովհետեւ այժմեան պայմաններում Բէուֆ փաշաները որչափ անհրաժեշտ են, նոյնչափ հաշտագիտ են թիւրքիս անուանուած զժողովրդի պաշտօնեաների մէջ: Հանգուցեալը, իբրեւ լուսամիտ եւ բարոյականացած մարդ, ինչպէս հաստատացնում են տեղեակ անձինք, չը կարողանալով համակերպվել բարձրը իշխանութեան աւելի ուղղութեանը, մի քանի անգամ հրաժարվել իր պաշտօնից, ամէն անգամ մերժումն ստանալով մինչեւ որ նոյն կառավարութեան ստոր գործակալներէ ձեռքով վերջ է դնում նրա օգտաւէտ կեանքին: Դժբաղդ երկիր, ուր ազնիւ մարդկանց համար պատրաստ է ամէն ստոր միջոց և ամէն անարդար հատուցում:

ԱԶԳԱՅԻՆ ՔՐՈՆԻԿ

Ստացած ենք, Թաւրիզի Լիւլաւ թաղի Հայկազեան և Թամարեան երկուսն զպրօցներու եւ աւանտայ տեղեկագիրը, ուրկից կը հասկցուի թէ նոյն ուսուցչական խումբը քիչ փոփոխութեամբ երեք տարի Թաւրիզի վարժարաններու մէջ պաշտօնավարելով յաջողած է կարեւոր փոփոխութիւններ ներմուծել տեղական վարժարաններուն մէջ, որոնք մեծ մասամբ ցանկալի պիտի ըլլաւ իրագործուած տեսնել Ազգ. վարժարաններու համար: Տեղեկագիրէն կիմանանք որ ուսուցչական խումբը իրեն մեթոտ ընտրած է առարկայական դասախօսութիւնը, գործնական դասերու մեծագոյն կարեւորութիւն տուած է, թուանշաններու գործածութիւնը և քննութեանց սովորութիւնը բոլորովին շնջած է, աշակերտական ընկերութիւններու և ընկերական հաւաքումներու կազմութեան հոգ տարած է, զպրօցական մատենագարան մը հիմնած է, որ այսօր 900է աւելի գիրք կը պարունակէ: Վարժարանը ունեցած է 93 աշակերտուհի և 135 աշակերտ, բաժնուած է 12 դասարաններու: Տեղեկագիրէն չի հասկցուիր թէ Թաւրիզի վարժարանները տարեկան էնչ պիտո՞ճէով գործած են:

— Կարինի Արժնեան-Հոնիփսիմեան վարժարաններուն ընթացաւարտի վկայական բաշխման հան-

դէսը կատարուելով՝ վարժարանին տնօրէնը կարգացեր է իր տեղեկագիրը ուրկէ հետեւեալը կը քաղենք: Կարինի վարժարանները (Արժեան, Հոնիփսիմեան, Իզմիրեան արհեստանոց և 4 մանկապարտէզ) ունին ընդհանուր կերպով 2000 աշակերտ ու աշակերտուհի և 54 պաշտօնեայ. տարեկան ծախքն է 900 օսմ. ոսկի, որուն 300ը աշակերտներու թուանշաններէն կը գոյանայ, իսկ 600ը եկեղեցական կալուածներէ: Այս հաշուով իւրաքանչիւր աշակերտի համար մօտ կէս ոսկի ծախք կը լլայ տարեկան, ինչ որ անբաւական է:

— Կրօնական ժողովը ազգային թերթերէ իմանալով որ Ամասիոյ և ուրիշ վիճակի մը մէջ բողոքական քարոզիչներ հրաւիրուած են քարոզ խօսելու հայ եկեղեցւոյ մէջ, և որովհետեւ արգիւտած է ոչ թէ օտար, այլ նոյն իսկ հայ եկեղեցւոյ գաւակ ուսումնական աշխարհականներու եկեղեցւոյ մէջ քարոզ կամ ներքոյ խօսիր, հետեւաբար, որոշեր է նոր շրջաբերականով մը կրկնել այդ արգելքը:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թ Ո Ւ Ր Ք Ի Ա

Թուրք զօրքերու վաշտ մը, սպաի մը առաջնորդութեամբ, Քալինօլօի գիւղին մէջ, պաշարեր է տուն մը, ուր ութը պուկարներ հաւաքուած էին, որոնք պուկար հրոսակախմբի մը մասը կը կազմէին և կը պատրաստուէին պուկարական սահմանազրկէն անցնիլ:

Իսլական ժամեր հրացանաձգութիւններ տեղի ունեցեր է, բազմաթիւ թուրք զօրքեր մեռցնելով, ուրկէ ետքը սպան հրամայեր է անձնատուր ըլլալ: Պուկարները մերժեր են, այն ատեն թուրքերը տունը այրեր, տանտէրն ու իր ընտանիքը խեղդեր ու արեր են, հինգ պուկարներուն հետ միասին, մինչդեռ մնացած երեքը կրցեր են փախչիլ:

— Սխալ է այն լուրը թէ Սերպ կառավարութիւնը իր Փրիշթիւնաի հիւպատոսը ետ կանչած է:

— Այս միջոցին թուրք կառավարութեան և Պրանսոյի մէջ յարաբերութիւնները սկսած են ցրտնալ: Ատոր պատճառն է Պրանսացի մէկ քանի զրամատերերու վերջերս ըրած պահանջները որոնց թուրքը կը մերժէ ու է գոհացում տալ:

Այդ ֆրանսացիներուն պահանջները, որոնք Պրանս. կառավարութեան միջամտութիւնը առաջ բերած են, երեք կարգի կը բաժնուին, երկուքը կը վեր-

բարերի երկաթուղիներու շինութեան համար թուրք կառավարութեան եղած կանխավճարին գանձման: Այս պարագրէն մէկը միայն, իր բարգաւաճ տոկոսներով միասին, 45 միլիոն ֆր. ի գումար մը կը ներկայացնէ: Երկրորդը Պոլսոյ Քարափի ընկերութեան կողմէ եղած պահանջք մըն է, որ զուտ ֆրանսական ընկերութիւն մըն է: Այս ընկերութիւնը կարեւոր և ահագին աշխատութիւններ կատարելէ ետքը այսօր չի կրնար իր աշխատութեան արդիւնքը շահագործել: Թուրք կառավարութիւնը նախ տրուած մենաշնորհը գնելու գիտաւորութիւն յայտներ է, բայց պնտմի պայմաններուն վրայ կարելի չէ եղած համաձայնիլ:

Այսօր, Պոլսոյ Քարափի ընկերութիւնը ոչ կրնայ Քարափը բանեցնել և ոչ ալ ծախել զայն: Պրանսական կառավարութիւնը կը խորհի վերջ մը տալ այս գործին, զոր Բ. Գուռը երեք տարիէ ի վեր կը քաշքշէ:

«Թախէպատ» թերթը Պրանս. թերթեր պայքարին մասին խօսելով կը գովէ ֆրանսական կառավարութեան և իր Պոլսոյ դեսպանին բռնած ազգու ընթացքը և կը յայտարարէ թէ Սալթանը անշուշտ անզի պիտի ապ վերջապէս:

Նոյն թերթը կաւելցե է թէ բոլոր աէրութիւնները համաձայն են միահամուռ բողոքելու համար հարստահարութեանց այն զրութեան զէժ, ուրկէ կերեւայ թէ Թուրքիա շատ կոխորժի ժամանակէ մը ի վեր:

— Պոլսոյ մէջ ժանտախտի երեք նոր գէպքեր տեղի ունեցեր են, որով մինչեւ այսօր վարակուածներուն թիւը 18ի կը հասնի 3 մահով:

— Ֆիլիպէէն տրուած հեռագիր մը կը հաղորդէ թէ Պոլսոյ մէջ քանի մը օր առաջ իրր թէ հայ յեղ. կոմիտեներու կողմէ յայտարարութիւններ փակցուած ըլլալուն՝ թուրք ոստիկանութիւնը բազմաթիւ հայեր ձերբակալած է:

Չ Ի Ն Ա Ս Տ Ա Ն

Յուլիս 24ին պիտի ստորագրուէր չինական դաշնագրին վերջնական գրութիւնները, որոնց պարունակութեանց մասին այնքան երկար ամիսներէ ի վեր հաշիւ կարելի եղաւ համաձայնութիւն մը գոյացնել պետութեանց մէջ: Բայց յաճարժ Անգլիոյ Բէքինի գեպպանը, վերջին պահուն, կը յայտարարէ թէ իր կառավարութիւնը համաձայն չէ պատրաստուած դաշնագիրը ստորագրելու:

Արդէն Լորտ Լանստուն լորտներու ժողովին մէջ յայտարարեր

էր թէ բանակցութիւնները Չինաստանի մէջ թէ և բաւական առաջացած են, բայց քանի մը կէտեր կան, որոնք աւելի լուրջ ուսումնասիրութեան կը կարօտին մասնաւորապէս երկրորդ յօդուածը: Իր կարծիքով այդ խնդիրները Բէքինէն աւելի յարմար տեղ մը քննուելու են և հիմակուան անձերէն տարբեր մարդոց ձեռքով, ուր ամէն պետութիւն մասնակից չըլլայ, և ուր վաճաղականական մեծ տուներու ներկացուցիչներէն գտնուին:

Փալով Շանկհայի խնդրին, Լորտը յայտարարեր է թէ, Անգլիա հոն զօրք զրկած է ինչպէս միւս տէրութիւնները. Վերմանիան 1000 զօրք, Պրանսա 800, Անգլիա 2000, բայց ինք մտադիր չէ մէկ օր աւելի հոն զօրք պահել, երբ պէտք չի տեսնուի:

Կ Ր Է Տ Է

Չորս մեծ տերութեանց պետականներուն Բ. Գրան մօտ տուած որոշման համաձայն, կրէտական կառավարութիւնը և Հանր. պարտուց վարչութեան պատուիրակը իրենց մէջ հետեւեալ համաձայնութիւնը գոյացուցած են:

Օսմ. Հանր. պարտուց վարչութիւնը կը հրաժարի կրէտէի մէջ իր բոլոր իրաւունքներէն և անանձնաշնորհումներէն, փոխարէն ընդունելով մէկուկէս միլիոն ֆր. ի գումար մը և այլ շահագործման մենաշնորհ:

Այս գո. մարը պիտի վճարուի մաս առ մաս, քան տարուան մէջ հարիւրին երեքուկէս տոկոսով:

Ա Ջ Դ

Տեղւոյս Ս. Լուսաւորչեան երկստե վարժարանին համար վարժուհիի մը պէտքը զգալի ըլլալով, որ կարող ըլլայ երկրորդական դասեր աւանդել և միանգամայն քաջ հմուտ ձեռագործի, այդ պաշտօնին պատրաստ անձերէն կը խնդրուի ուղղակի հոգաբարձութեանս գիմել: Ամսականը գոհացուցիչ:

Ի դիմաց Իսլամիա հոգաբարձ. Մ. Սուրի (Կղզակ)

Ա Ջ Դ

Կը ծախուի 1896ին փարս. 2ին իշխան Պորթի մկրտութեան առթիւ տպուած գործածուած նամակաղբօշնի 1—5—15—25 սանդիմ:

Դիմել՝ ՄԵՍՐՈՊ ՄՈՒՐՍԵԱՆ վառնա

Отговорникъ:
Мурадъ Ераносянъ

Печ. Взаимосгъ — Варна